

ВІДГУК
офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Журавльова Дмитра Володимировича
на дисертацію Кутельвас Тетяни Євгенівни на тему
«Адміністративно-правове забезпечення здійснення процедури
відсторонення судді», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

Вивчення змісту дисертаційного дослідження, автореферату Кутельвас Тетяни Євгенівни дає підставу стверджувати про актуальність обраної теми, про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, що виносяться на захист, пов'язаних із визначенням особливостей адміністративно-правового забезпечення здійснення процедури відсторонення судді.

Актуальність теми дисертації визначається пріоритетністю завдання розбудови правової держави щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, одним із шляхів реалізації якого є удосконалення системи правових норм, що регулюють сферу службово-трудових відносин.

В умовах реалізації державної політики, спрямованої на подолання корумпованості судових органів в Україні, відновлення довіри до судової системи необхідними є проведення ряду заходів, спрямованих на забезпечення досягнення мети розбудови системи органів державної влади та місцевого самоврядування згідно з європейськими демократичними стандартами. В таких умовах підвищеної уваги вимагає вирішення проблем законності процедури зупинення службово-трудових правовідносин, яким за своєю сутністю є відсторонення судді.

Таким чином, необхідність удосконалення правового регулювання відсторонення від роботи осіб, які виконують функції держави обумовлює актуальність дослідження широкого кола питань, пов'язаних із визначенням, нормативно-правовим закріпленням процедури та порядку відсторонення, в тому числі і створення дієвої системи гарантій забезпечення трудових прав

суддів.

Дисертація виконана на кафедрі конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету. Дисертаційне дослідження спрямоване на виконання Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016– 2020 роки, схваленої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 року. Дисертація виконана в межах реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні, Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, а також указів Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні»; від 20 травня 2015 року № 276/2015 «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки».

Обґрунтовуючи важливість, актуальність та практичне значення обраної для дослідження наукової проблеми, автор, на наш погляд, досить вдало використовує результати комплексного аналізу стану правового регулювання та практики реалізації застосування відсторонення суддів.

При цьому, неможливо не погодитись із логікою автора щодо постановки основних завдань дослідження, зумовлених необхідністю: здійснити характеристику адміністративно-правового забезпечення контролю за діяльністю судді; висвітлити функції та принципи адміністративно-правового забезпечення контролю за діяльністю судді; описати види адміністративно-правових засобів та форм контролю за діяльністю судді; встановити місце та значення відсторонення судді у системі адміністративно-правових заходів контролю за діяльністю судді через встановлення його функцій, завдань та принципів застосування; охарактеризувати зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення здійснення процедури відсторонення судді; визначити гарантії адміністративно-правового

забезпечення здійснення процедури відсторонення судді; обґрунтувати напрями підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення здійснення процедури відсторонення судді.

Таким чином, викладені нами висновки свідчать про те, що обрана Т.Є. Кутельвас тема дослідження присвячена дійсно актуальній проблемі, вирішення якої дасть можливість удосконалити на законодавчому та практичному рівнях порядок відсторонення від роботи осіб, які виконують функції держави.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних наукових досліджень адміністративно-правового забезпечення здійснення процедури відсторонення судді.

Зокрема, заслуговує на увагу авторський підхід розуміння контролю у сфері правосуддя, що має бути дещо відмінним від здійснення контролю за прийняттям управлінського акту органом виконавчої влади та подальшою його реалізацією, тому що його надмірність може стати ознакою втручання у діяльність суду та стати перепорою для врегулювання правових спорів та конфліктів на засадах неупередженості та об'єктивності. Автором зроблено слушний висновок, що здійснення функції контролю може розумітися у вузькому та широкому значеннях, де вузьке значення полягає у реалізації перевірки підконтрольними суб'єктами результатів діяльності його підлеглих у порядку субординаційного впливу; а широке розуміння визначається як певна сукупність політичних, економічних та ідеологічних методів, що сприяють стабілізації суспільних правовідносин та державного ладу, тобто за такого розуміння контроль може бути ототожнено із соціальним контролем (с. 32-35, 81-83).

Чимало своєчасних і слушних міркувань висловлює дисертантка з приводу удосконалення законодавства України, що регулює порядок відсторонення судді. З метою удосконалення механізму роботи інституту дисциплінарної відповідальності суддів запропоновано: 1) розробити і

затвердити дисциплінарний статут судді, що містить систему конкретних справ про проступки суддів; 2) диференціювати види юридичної відповідальності (наприклад, штрафи); 3) включити до механізму юридичної відповідальності більш широке коло осіб та органів, які можуть ініціювати провадження щодо відсторонення судді залежно від вчиненого суддею правопорушення.

Безумовно викликає науковий інтерес пропозиції автора щодо необхідності вдосконалення системи гарантій забезпечення захисту суддів від незаконного відсторонення від здійснення правосуддя. Має певний науковий інтерес спроба авторки визначити принципи відсторонення судді, які поділено на: загальноправові та спеціальноправові, що складаються із такої системи основоположних засад, як: 1) принцип попередження вчинення правопорушення; 2) принцип забезпечення гарантування ефективності застосування засобів юридичної відповідальності; 3) принцип правової захищеності судді; 4) принцип верховенства права; 5) принцип пропорційності; 6) принцип законності; 7) принцип рівності при дотриманні вимоги політичної нейтральності; 8) принцип публічності розгляду питання про відсторонення судді; 9) принцип обов'язковості здійснення рішення про відсторонення судді; 10) принцип допустимості оскарження рішення про відсторонення судді; 11) принцип розумності при визначенні строків та підстав відсторонення судді.

Наведені вище висновки щодо оцінки новизни дисертації дають можливість встановити, що автором здійснено комплексне наукове дослідження, в результаті якого сформульовано та обґрунтовано ряд положень, авторських висновків та оригінальних пропозицій.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів. Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження авторка досягла визначеної мети та дала відповіді на поставлені нею завдання. При цьому, сформульовані та обґрунтовані нею положення, висновки, пропозиції є

достатньо аргументованими та оригінальними, відповідають вимогам сьогодення, оскільки мають важливе значення не тільки для теорії адміністративного права, але й для правозастосовчої діяльності.

У першу чергу, позитивно слід відмітити чітке та правильне визначення об'єкта та предмета дослідження, що дозволило автору сформулювати свою наукову ідею як цілісну, обґрунтовану проблему, і таким чином зробити реальний внесок в розвиток науки адміністративного права та процесу.

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр як загальних, так і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Зокрема, автором обумовлено використання діалектичного, порівняльно-правового, формально-юридичного методів, методів аналогії, індукції та дедукції, які застосовувалися автором у системному взаємозв'язку, відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Таким чином, рівень обґрунтованості наукових положень дисертації підтверджується теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом законодавства та судової практики у сфері відсторонення суддів.

Наукова та практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані: по-перше, у науково-дослідницькій роботі – для подальших загальних і спеціальних наукових досліджень теоретичних і практичних проблем правового регулювання відсторонення від здійснення правосуддя суддів; у правотворчості – у процесі підготовки проектів нових і вдосконаленні чинних законодавчих актів, які регулюють відносини у сфері відсторонення суддів; у правозастосовчій діяльності – з метою вдосконалення практики застосування норм чинного законодавства щодо відсторонення суддів; у навчальному процесі – положення й висновки

дисертації можуть бути використані у вищих юридичних закладах освіти під час викладання таких навчальних дисциплін, як «Адміністративне право України», «Права людини» та інших.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дослідженні, досить повно викладено у чотирьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, що визнані як фахові з юридичних дисциплін, у тому числі в одному зарубіжному науковому виданні, а також у трьох тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації, викладені в авторефераті, відповідають змісту дисертаційної роботи та повністю відображають структуру, основні положення та результати дослідження.

Робота складається із вступу, двох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та одного додатку. Структура дисертації виглядає досить обґрунтованою та логічною.

Її перший розділ присвячений визначенню питань, пов'язаних з встановленням теоретико-правових засад здійснення процедури відсторонення судді у системі засобів контролю здійснення правосуддя (с. 22-46), а також характеристиці стану наукової розробки та стану правового регулювання відсторонення суддів.

У другому розділі досліджено напрями забезпечення ефективності адміністративно-правового забезпечення здійснення процедури відсторонення судді.

Автором окремо досліджується зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання застосування відсторонення судді. Автором констатовано, що на модель дисциплінарної відповідальності членів адміністративних судів загальної юрисдикції у Франції сильно впливає той факт, що адміністративна юстиція тут генетично еволюціонувала з виконавчої гілки влади, таким чином, статус членів цих судів був історично близьким до статусу державних службовців. Автором акцентовано увагу, що

основу сучасної французької адміністративної юстиції сьогодні складають загальні адміністративні суди, система яких з кінця 1980-х років є трирівневою, на чолі якої знаходиться Державна рада. Крім того, вказано, що у Франції існують також спеціалізовані адміністративні суди, юрисдикція яких поширюється лише на окремі справи, хоча їхні рішення зазвичай можуть переглядатися Державною радою, склад цих спеціалізованих адміністративних судів і статус їхніх членів знову ж таки дуже різноманітні (підрозділ 2.1). Автором підкреслено, що навіть у країнах з усталеною демократією, процес визначення інституційних вимог судової незалежності ще триває. Наприклад, найстаріший інститут британської конституційної системи, офіс лорд-канцлера, нещодавно був перероблений з метою більш чіткого поділу між гілками влади держави та посилення незалежності судової влади (с. 139).

Обрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються проблематики, що досліджувалась. Авторкою логічно викладено матеріал, із дотриманням відповідного співвідношення загальних та конкретних питань, сформульовано необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені авторкою, об'єднані провідною ідеєю вдосконалення правового регулювання відсторонення суддів від здійснення правосуддя.

В цілому дисертаційна робота та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Разом з тим, аналіз текстів дисертації та автореферату дає підстави звернути увагу на деякі дискусійні положення, що потребують обґрунтування та уточнення, зокрема:

1. У роботі авторкою приділено фрагментарну увагу питанням грошового забезпечення суддів на час їх відсторонення від здійснення правосуддя. Однак при цьому це питання є вкрай актуальним, особливо у

світлі реформи бюджетного законодавства України. Хотілося б почути думку дисертантки з приводу необхідності забезпечення виплат на час відсторонення суддів від здійснення правосуддя, їх обсягу та підстав справляння;

2. Крім того у роботі не розглянуто питання грошового забезпечення суддів на час їх відсторонення, що пов'язано із тим, що суддя добровільно став до лав Збройних Сил України на захист Батьківщини. Втім дане питання є вкрай важливим та вимагає додаткової дослідницької уваги;

3. Авторка розглядає особливості відсторонення суддів на підставі висунення щодо них підозри у вчиненні корупційного правопорушення, а також порушення відносно них кримінального провадження. Як відомо, таке відсторонення судді на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника, а стосовно судді Вищого антикорупційного суду на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора (виконувача обов'язків Генерального прокурора). Втім вбачається, що робота мала б більший практичний інтерес, якби дисертанткою були розглянуті більш детально повноваження таких органів та порушені питання їх можливої взаємодії при застосуванні такого заходу примусу як відсторонення судді від здійснення правосуддя;

4. При вивченні проблеми дослідження та задля досягнення вирішення поставлених цілей та задач хотілося, щоб авторкою більше уваги було приділено розгляду власне видів відсторонення судді, аніж дескрипції процедури застосування такого заходу примусу;

5. Автором обґрунтовується власний підхід до встановлення системи принципів відсторонення судді від здійснення правосуддя. Однак серед таких принципів не визначено принцип щодо права особи на участь у процесі прийняття рішення.

Зазначені зауваження носять дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Т.Є. Кутельвас.

Таким чином вивчення структури та змісту дисертації, автореферату та наукових праць Кутельвас Тетяни Євгенівни дає можливість зробити висновок про те, що дисертаційна робота «**Адміністративно-правове забезпечення здійснення процедури відсторонення судді**» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю, новизною постановки та рівнем вирішення поставлених завдань, обґрунтованістю одержаних результатів та висновків відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2013 року № 567, а її авторка – Кутельвас Тетяна Євгенівни – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент-

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
заступник Керівника Департаменту
з питань громадянства, помилування,
державних нагород – керівник управління
з питань помилування
Офісу Президента України

Дмитро ЖУРАВЛЬОВ

Підпис	<i>Д. Журавльов</i>
ЗАСВІДЧУЄТЬСЯ	
Керівник Департаменту управління персоналом	
"	" 20__ р.